

Slovenski dom

Štev. 199 c

V Ljubljani, petek 1. septembra 1939

Leto VI

Francoski imperij mobiliziran

Pariz, 1. septembra. o. Danes dopoldne ob 10.45 se je v Elizejski palači sestala na sejo francoska vlada. Seji je predsedoval predsednik francoske republike Lebrun. Po seji je bilo izdano kratko sporočilo, ki

pravi, da je Francija proglasila splošno mobilizacijo vseh suhozemskih, mornariških in letalskih sil.

Pariz, 1. septembra. Havas. Ministrski svet je soglasno odobril naslednje dekrete, ki jih je predložil Daladier.

Prvi dekret odreja splošno mobilizacijo francoske armade na suhem, na morju in v zraku na vsem francoskem ozemlju, v Alžiru, v kolonijah ter ostalih ozemljih francoskega imperija. — Prvi dan mobilizacije je

2. september. Obsedno stanje je proglašeno v 98. francoskih departementih ter teritoriju Belfort kakor tudi v treh alžirskih departementih.

Drugi dekret pa sklicuje obe francoski zbornici za jutri, 2. septembra.

Ob 9-10 so se začele sovražnosti proti Poljski

Pariz 1. septembra. Havas poroča iz Berlina, da so se ob 9.10 začele z nemške strani sovražnosti proti Poljski.

Hitler govori v Reichstagu:

„Oblekel sem vojaško suknjo in jo bom slekel šele po zmagi“

Maršal Göring naslednik Hitlerjev, za Göringom pa Hess

Berlin, 1. septembra. Seja Reichstaga je bila napovedana za 10. Kancelar Hitler je prišel v spremstvu maršala Göringa v dvorano opere Kroll ob 10.07. Pred opero je bila zbrana ogromna množica, ki mu je priredila ovacijo.

V zbornici so bili že vsi poslanci, mnogo sedežev pa je bilo praznih, ker so nekateri poslanci bili mobilizirani. Zelo je bilo opaziti ta prazna mesta v dvorani.

Maršal Göring je kratko objavil, da je seja Reichstaga odprta. Takoj je podal besedo kancelarju Hitlerju, ki je stopil na tribuno. Začel je brati posebno vladno izjavo.

V izjavi pravi najprej, da je sklical parlament na sejo ob treh zjutraj in odlična organizacija je dovolila, da so se poslanci v ogromnem številu odzvali na sejo. Vendar pa je nad 100 poslancev odsotnih. Vsi ti so drugod in sicer pri vojakih, kjer izpolnjujejo svojo dolžnost do domovine.

Ze več mesecev vsi strašno trpimo pod strašilom versajske mirovne pogodbe, ki je za nas postala neznosna. Gdansk in koridor morata biti naša. Tam so z nemško manjšino postopali tako grdo, da nas je moralo silno boleti.

Versaillske pogodbe za nas ni več!

Hitler pravi na to, da v tujini širijo laži o tem, da bi bilo mogoče na miren način doseči revizijo najhujših določb versajske mirovne pogodbe in da ni treba izvajati hujšega pritiska na svet. Hitler ponavlja nato vse svoje poprejšnje predloge, ki jih je stavil za omejitve oboroževanja in za vpostavitve popolne suverenitete Rajha. Vse to je bilo zastonj. Zato je pač nesmiselno zahtevati od nas mirno ureditev razmer. Versajska mirovna pogodba za nas več ne obstoja. Zato je tudi ne moremo kršiti.

»Ali bomo zmagali vsi, ali pa vsi propadli«

Ne zahtevam pomoči od nikogar, kajti vse, kar mislim storiti, bom opravil sam. Zdaj ni v Nemčiji nobene zadeve, za katero ne bi prevzel odgovornosti. (Te besede so bile sprejete z velikim odobravanjem.) Jaz ne poznam poraza. Mislim, da ne bomo več doživeli 9. novembra 1918. Ta dan se v nemški zgodovini ne sme več ponoviti. Vsi moramo izvršiti svojo dolžnost. Ali bomo vsi zmagali, ali pa bomo vsi propadli. Nemčija nad vse,« je Hitler zaključil svoj govor.

Za Hitlerjem je govoril maršal Göring, ki je rekel, da bodo vsi člani rajstaga izvršili svojo dolžnost. Rajstagski obljuba, da bo zglel vsemu nemškemu narodu.

Vsi poslanci so stali vzklkali kancelarju, ko je odhajal iz dvorane v kancelarsko palačo. Pred opero je bilo spet zbranih mnogo ljudi.

Nikdo ne more trditi, da je podpis na kakšno pogodbo svoboden, če je pogodbenik podpisal grožnjo samokresa na prsih. Gdansk in Koridor sta zahtevala svojo rešitev.

Ni ni bolj lojalnega in zmerne kot pa te moje zahteve. In to hočem ponoviti vsemu svetu. Jaz sem edini, ki lahko stavim take predloge. Toda moji dosedanja predlogi so bili odklonjeni. Poljska je celo odgovorila nanje z mobilizacijo in terorizmom. Poljska je preganjala svobodno mesto Gdansk, prav tako ni

spoštovala svojih obveznosti do manjšine na svojem ozemlju. Naj se dvigne kje kakšen Francoz in nam pride povedat, da je stotisoč Francozov v Posarju preganjanjih, pa bomo videli, kaj bo sledilo.

»Če se mi kaj zgodi, je Göring moj naslednik«

Jaz sam sem noosil vojaško uniformo, ki mi je bila najbolj sveta in najdražja. Oblekel sem jo tudi sedaj in slekel jo bom šele po

zmagi. Če se mi kaj zgodi, je maršal Göring moj naslednik. Če pa se Göringu kaj zgodi, pa je Hess naslednik njegov.

Nato je poudaril Hitler v svojem govoru, da se ne misli boriti proti ženam in otrokom. Našemu letalstvu sem ukazal, da morajo bombardirati samo vojaška poslopja. Če pa se bo sovražnik posluževal drugih metod, tedaj bomo tudi mi odgovorili še s hujšimi.

Poudarjam, da so Poljaki prvi napadli ob 1.45 zjutraj pri Gleiwitzu, nemške čete pa so odgovorile ob 5.25 zjutraj.

Danes bo sklenjena vojaška zveza med Nemčijo in Rusijo

V Berlin prideta z rdečimi generali tudi Molotov in Potemkin

Berlin, 1. septembra. m. Mednarodni krogi pravijo, da bodo danes prispeli v Berlin sovjetski vojaški strokovnjaki, ki bodo takoj začeli pogajanja za sklenitev vojaške zveze med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Zaradi teh vesti se širijo najrazličnejša ugibanja, po katerih pričakujejo, da bo poljska vlada podala ostavko takoj po sklenjeni nemško-sovjetski vojaški pogodbi. Prav tako pravijo, da bo tudi Anglija odpovedala svoje obveznosti do Poljske zaradi takšnega mednarodnega položaja. Nemške čete pa bi v tem primeru vkorakale v koridor.

V ruskem zastopstvu je več častnikov, v nemški pa hosta generala von Brauchica, Keitel in bivši šef generalnega štaba Beck.

Berlin, 1. sept. m. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da bo poleg sovjetskih vojaških zastopnikov prišel v Berlin verjetno tudi sam Molotov ali pa vsaj njegov pomočnik Potemkin. Isti krogi zatrjujejo, da ne bodo v Berlinu potekala samo pogajanja med Sovjetsko

Rusijo in Nemčijo, pač pa da bo med tema državama sklenjena verjetno tudi vojaška zveza.

Pariz, 1. septembra. m. Čeprav zunanje-politična napetost niti malo še ni popustila, se vendar vsi krogi prizadevajo, da bi prišlo do neposrednih poljsko-nemških pogajanj. Po dosedanjih obvestilih, ki so jih dobili v Parizu, Nemčija sprejema v načelu neposredna pogajanja, toda postavlja pogoje, ki so za Poljsko zelo težko sprejemljivi. V tako težkem položaju pariški krogi ugotavljajo, da je zaupanje tako v Varšavi kakor tudi v Londonu in Parizu popolno. Smatra se, da je Varšava edini sodnik o svojih poljskih življenjskih interesih.

Vojaške priprave v Franciji se z mrzlično naglico nadaljujejo. Včeraj je bilo iz Pariza poslanih v notranje predele Francije 80 tisoč otrok. Čeprav je vse železnice rekvirirala vojska, se jih še vedno lahko poslužujejo civilisti. Ponoči je Pariz skoraj popolnoma v temi.

Letalski napad na Varšavo se je ponesrečil

Varšava, 1. sept. o. Dopisnik »Paris Soir« je poslal svojemu listu v Pariz vest, da so danes zjutraj ob pol 10 nemška letala poskušala napasti Varšavo. Protiletalski topovi pa so nemška letala pognali v beg.

Poljsko prebivalstvo je že vse zapustilo obmejne pokrajine, kjer se razvija vojna. — Poljski politični krogi poudarjajo, da je Nemčija proglasila Poljsko za napadalca zaradi tega, ker je Poljska odklonila tistih 16 nemških zahtev.

Prvi nemški napad je veljal v tej smeri, da bi Nemei vpostavili neposredno zvezo med Vzhodno Prusijo in Gdanskom ter ostalo Nemčijo. — To pa se jim do sedaj še ni posrečilo.

Varšava, 1. sept. o. Ob deseti uri so s sirenami in z drugimi signalnimi napravami v Varšavi proglasili danes že četrto alarmno stanje, češ da se bližajo nemška letala.

Varšava, 1. septembra. o. 600 nemških bombnikov je bombardiralo Tczew (Dirschau) ob Visli v bližini jugovzhodne gdanske meje. Poljska letala so preletela nemške in jih niso bombardirala.

Poljaki trdijo: vsi dosedanja nemški napadi so bili zastonj

Varšava, 1. sept. o. Havasov dopisnik v Varšavi popisuje takole prvi vpad nemških čet na Poljsko ozemlje:

Prvi nemški napad je bil izveden v pretekli noči, in sicer tako, da so nemška letala najprej bombardirala poljsko mesto Puck na poljskem obrežju blizu Gdinje. Tamkaj so uničila letališče, dejanska škoda pa ni bila velika. Nemška letala so bombardirala tudi poljsko mesto Gzama v poljskem Pomorju, vendar tudi tukaj brez uspeha. Ponoči je nemško letalstvo napadlo tudi Bialo in Podlasko, kjer so velike poljske letalske tovarne. Toda nemške bombe so zgrešile svoj cilj. Tri bombe so bile namenjene tudi na Gdinjo. Padle pa so v morje.

Čim več Parižanov naj zapusti mesto

Pariz, 1. septembra. o. Kakor pravi Reuter, jevo poročilo, da je francosko notranje ministrstvo obvestilo, da je ministrski svet izdal ukrepe, po katerih naj se čim več pariškega prebivalstva izseli iz francoske prestolnice in se nastani v notranjosti države. Tisti, ki imajo svoja posestva izven Pariza, so zapustili prestolnico že prej.

Gdansk priključen Nemčiji

Berlin, 1. sept. o. Hitler je objavil proglas v obliki zakona, s katerim priključuje Gdansk k Nemčiji. Boji vzdolž nemško-poljske meje so v polnem teku.

Berlin, 1. sept. o. Forster je proglasil, da se je Gdansk priključil k Nemčiji. Istočasno proglašajo nemške postaje, da je Poljska napadla Nemčijo.

Nemška vojska napada od treh strani

Pariz, 1. sept. o. Iz poljskih virov se je izvedelo, da so nemške čete hkrati napadle iz obeh Prusij in iz Slovaške. Severna armada prodira proti Mlavi, ki je 60 milj severno od Varšave. Južna nemška armada prodira proti Čenstohovi iz Gornje Šlezije. Vsa nemška vojska prodira s topništvom in letali. Nemci bombardirajo letališča in so napadli Gdinijo in druga poljska ribiška pristanišča. Letala napadajo Bialo, severovzhodno od Varšave, ki je središče poljske letalske industrije. Napad na Poljsko se vrši v treh smereh.

Pet poljskih mest bombardiranih

Pariz, 1. sept. o. Ameriško veleposlaništvo v Varšavi je uradno potrdilo amerškemu veleposlaniku v Parizu, da je bilo pet poljskih mest bombardiranih. Prav tako potrjuje ameriško veleposlaništvo, da so nemške čete Gdansk zasedle.

Vsi Nemci morajo iz Bolgarije

Sofija, 1. septembra. AA. Reuter: Vsi nemški državljani, ki se mude na Bolgarskem, so pozvani, da se vrnejo v Nemčijo.

Hitlerjev ukaz armadi

Berlin, 1. sept. Ob 5.15 je Führer pod datumom 1. septembra 1939 izdal na vojsko tole dnevno povelje:

Poljska država je odklonila miroljubno ureditev soseskega razmerja, za katerim sem stremil, in je namesto tega segla po orožju. Nemce na Poljskem preganjajo s krvavim terorjem in jih odganjajo od njihovega ognjišča. Cela vrsta kršitev meja, neznosnih za velesilo, dokazuje, da Poljaki niso več voljni spoštovati meje nemškega rajha. Da končam to blazno

početje, mi ne ostane nič drugega, kakor da proti sili nastopim s silo. Nemška obrambna moč bo s trdno odločnostjo vodila boj za čast in življenjske pravice ponovno od mrtvih vstalega nemškega naroda. Pričakujem, da bo vsak vojak, v svesti si velike tradicije večnega nemškega vojaštva, do poslednjega izpolnil svojo dolžnost. Ostanite zmerom in v vsakem položaju, v svesti si, da ste zastopniki narodno socialistične velike Nemčije. Živel naš narod in naš rajh!

Velika gospodarska prireditel "Ljubljana v jeseni"

Ljubljana, 1. septembra.

Včeraj popoldne so si ljubljanski časniki ogledali pod vodstvom ravnatelja veleposlaništva, g. dr. Dularja, zadnje priprave za veliko prireditev "Ljubljana v jeseni". Po vsem, kar so videli pri tej priliki, bo letošnja po številu 46. razstava, izredno zanimiva, poučna in privlačna kakor še ne zlepa katera.

Letos: kmetijska razstava

Letošnja jesenska veleposlaniška razstava bo posvečena v pretežni meri kmetijstvu. Razstavni predmeti bodo nameščeni kar v šestih paviljonih, to se pravi, da bo samo s to razstavo izbran kar domala ves razstavni veleposlaniški prostor. Častno predsedstvo nad kmetijsko razstavo je prevzel minister za kmetijstvo, g. dr. Branko Čubrilo, ki se bo v spremstvu svojega pomočnika g. inž. Budimirja Cvijanoviča pripeljal v Ljubljano v soboto ob devetih dopoldne ter bo ob desetih osebno prisostvoval otvoritvi te najznamenitejše naše gospodarske prireditve. Nj. Vel. kralja Petra II. bo pri otvoritvi "Ljubljane v jeseni" zastopal podpolkovnik g. Janko Abačič.

Posamezni oddelki na tej razstavi

V okviru letošnje kmetijske razstave bodo na veleposlaniški naslednji oddelki: semenogojška, zelenjadna, sadna, cvetlična, čebelarška razstava, razstava mleka in mlečnih proizvodov, vinarska razstava, banovinska razstava ovac, solčavsko-jezerske pasme ter razstava koz domačih rjav in sanske pasme, banovinska razstava perutnine, kuncev in golobov, gospodarska razstava rib, razstava gob, razstava zdravilnih zelišč, razstava kmetijskih strojev in orodja, razstava akvarijev in eksotičnih ribic, gospodinska razstava, razstava industrijskih in obrtnih izdelkov.

Semenogojška, sadna in cvetlična razstava

Namen semenogojške razstave bo nazorno prikazati našemu kmetovalcu, katera semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati ter napredovati. Razstava bo pokazala dosežane uspehe in odprla pogled na bodoče. Izpopolnjevale jo bodo fotografije, grafiki, klasije in zrno starih ter selekcioniranih kultur in okopavine e prikazom rastlin ter gomoljev.

Zelenjadna razstava bo obsegala sledeče oddelke:

1. Vzgoja domačega zelenjadnega semena. (solata-ledenka, fižol, grab, kapusnice, kumare, čebulček, motovilac itd.).
 2. Pridelovanje in vzgoja zelenjadi
 3. Vrste naše zelenjadi.
 4. Zelenjadna hrana.
 5. Modeli šolskih vrtov.
 6. Zelenjadni vrtovi v delavskih kolonijah.
 7. Zelenjad v tujem prometu.
 8. Izvoz zelenjadi na naš jug.
- Razstava sadja bo prikazala vsa sadna plemenja in vrste, ki so v septembru sposobne za razstavo in sicer v naravi, modelih in slikah.

Čebelarška razstava

Pri nas je ena najvažnejših kmetijskih panog prav gotovo čebelarstvo. Potrebno je, da se naše čebelarstvo še bolj dvigne, hkratu pa tudi doseže pri občinstvu večji konsum medu. Čebelarška razstava bo obsegala vzoren čebelnjak, A. Z-panje, kompletne garniture zakuhanje voska, zbiralnik za vosk in ostali pribor, razne stikalnice, kotle, vzorce panjev drugih sistemov, standardizirane kozarce ter posode za med, čebelarstvo stroje, poslikane končnice starejšega izvora, priprave in orodje za selekcijo matice, učila, statistične podatke ter veliko izbiro medu. Razstavljena pa bo tudi medica.

Ostali oddelki na razstavi

Zelo obsežna bo razstava mleka ter mlečnih proizvodov, kajti zavzemala bo skoraj polovico velikega razstavnega paviljona. Podajala bo pregled mlekarstva v Sloveniji, razstavo mlečnih proizvodov iz vse Slovenije, sir, maslo, jogurt in itd. popolno moderno mlekarstvo opremljeno z vsemi stroji ter veliko propagandnega gradiva za večji konsum mleka ter mlečnih izdelkov. Na vinarski razstavi bodo razstavljena samo pristna nerezana in tipična vina, ki bodo obiskovalcem na razpolago za pokušnjo in za kup. Zelo zanimiva bo banovinska razstava ovac solčavsko-jezerske pasme ter koz domačih rjav in sanske pasme. V doslej še ne doseženem obsegu bo prirejena banovinska razstava perutnine, kuncev in golobov. Razstavljene bodo kuncu najrazličnejših gospodarskih pasem, kokoši vseh važnih pasem, gosi, race, golobi, itd. Izpopolnjevali pa bodo to razstavo iz kunčje angora volne, ovčja volna, kunčje krzno in usnje, krmila, orodje ter razne priprave za reja malih živali, vzorne farme, literatura, higiena in veterina.

V velikih kasonih in akvarijah bodo razstavljene vse naše ribe, ki so gospodarsko važne, prikazano bo dalje stanje našega ribarstva predvsem v zaprtih vodah. Ribogojstvo za postrvi, načrti in modeli ribogojnic z načinom vzgoje, modeli vzgojnega ribogojstva za krape ter kmečki

Kdo je začel sovražnosti?

Pariz, 1. sept. o. Poljsko veleposlaništvo v Parizu znova objavlja uradno poročilo, da so nemške čete na štirih krajih prekoračile poljsko mejo. Prav tako poljsko veleposlaništvo zavrača poročila nemškega radia, da so poljske čete izzvale spopad pri Gleiwitzu.

Pariz, 1. sept. t. o. Zastopnik poljske agencije Pat je prejel posredno neuradno poročilo iz Varšave, da Nemci hočejo napasti z letali Gdinijo, Gallo in Podlasko, ki je pristanišče za ribiše. Nemške čete so tudi prekoračile mejo pri Lavi in Cichonozu. Vendar pa uradnega potrdila teh vesti še ni.

Pariz, 1. sept. 1. Poljsko veleposlaništvo je objavilo, da so nemške čete prekoračile poljsko mejo na štirih mestih.

Nemško veleposlaništvo pa pravi, da so te vesti popolnoma izmišljene. Poljske neredne čete so napadle nemško vojsko pri Gleiwitzu.

Prekinjen telefon med Anglijo in Evropo

London, 1. septembra. m. Angleška vlada je izdala odlok, po katerem je od središča prekinjen ves telefonski promet med Anglijo in evropsko celino. Izvzeti so samo državni razgovori.

ribniki in način njihovega smoternega izkoriščanja.

Pričv v Jugoslaviji bo prirejena na letošnjem veleposlaniški razstavi gob. V modelih in v naravi bo razstavljenih nad 150 različnih in neužitnih strupenih vrst, prikazan bo način sušenja, pakiranja ter priprave za izvoz. Gobji praški, gobji ekstrakti, navodila za pravilno vlaganje gob v kis, v slanico in tako dalje pa bodo izpopolnjevala to zanimivo razstavo.

Regulacija Drave in investicijsko posojilo

Maribor, 31. avgusta.

Na zadnji seji mariborskega mestnega sveta je vzbudila pozornost razprava o prispevku mariborske mestne občine, oziroma mariborskih interesov za regulacijo Drave. Ob tej priliki je opozorila na velikopotezne načrte na Dravi, za katere je določenih 13 milijardnega državnega investicijskega posojila 13 milijonov din, ki se bodo investirali za regulacijo Drave. K tem tri milijardni milijonom mora še prispevati banovina 2 milijona ter obrežni interesenti 2 milijona din, tako da bo za dobo šestih let, ko se mora investicijski program izvršiti, na razpolago za regulacijska dela na Dravi 17 milijonov din. To je že vsekakor lepa vsota, kakor je za regulacijo Drave do sedaj še ni bilo na razpolago, ter se bodo z njo dala izvršiti nekatera najnujnejša dela. Seveda se kaj velikopoteznega ne bo dalo napraviti, ker je regulacija Drave draga reč ter se računajo stroški na tekoči meter nabrežja s 500 din. To je najcenejši način regulacije, dočim stane na Dravi najdražji način — fasinska regulacija s kamnitim zavarovanjem nabrežja 1500 do 2000 dinarjev za tekoči meter.

Regulacijska dela na Dravi so se vršila že pred svetovno vojno. Bila so to navadna utrjevanja nabrežja pri St. Janžu na Dravskem polju in

Važne dogodke pretresajo

Snoči je bilo na ulicah v našem mestu izredno živahno. Ljudje se kar nikakor niso mogli spraviti domov. Stali so po oglih in se pogovarjali. Skoro slednji je držal v roki časopis, bral in komentiral prebrano. Ta je menil, da se bodo dogodki končali mirno in da bo kriza, ki ta trenutek pretresa svet, rešena na mirnem, nekrvav način. Oni pa je spet menil, da so se stvari zadnje čase razvijale tako, da kakšne poti nazaj skoraj že ni več mogoče najti. Nekateri naši meščani so snoči ostali kar doma in napeto poslušali, kaj bo povedal radio v tem, kaj v onem kraju. Seveda so se pri njih zbrali tudi njihovi znanci in prijatelji, ki doma nimajo svojega radijskega aparata. Pogovori in potresi so se zavlekli še dolgo v noč. Nekateri so bdeli prav do treh in še celo do ranega jutra. Premikali so gumb na radiju, poskušali tu, poskušali tam. Neki celo vso noč niso zatislili očesa, tisti seveda, ki so najbolj radovedni. Tudi davi so nekateri vstali zgodaj ter proti navadi poslušali jutranje radijske vesti. Povsod na svetu je velik nemir. Zdaj se lahko iz srca zahvalimo modrim krmarjem naše države, ki so našo usodo naravnali o pravem času tako, da smo nam dandanašnji ni treba bati ničesar in da smo lahko popolnoma mirni, pa naj pride karkoli hoče.

Vlak odrezal železničarju glavo

Maribor, 31. avgusta.

Iz Lukovice pri Velenju nam poročajo o usodni nesreči, ki se je tam pripetila na železniški progi. 33 letni železniški predelavec, Rafael Zagar, je šel prižigati signalne luči ob progi. Šel je po tračnicah. Mimo proge teče potok, ki močno šumi in tako je Zagar prestal vlak, ki je pripeljal po progi za njim. Lokomotiva ga je zgrabila, podrla na tračnice ter mu odrezala glavo. Bil je pri priti mrtev. Ponesrečenec zapušta ženo s tremi malimi otroki. Nihče ni zvečer vedel, da se je Zagar ponesrečil, ter so ga domači vso noč pričakovali. Šele naslednjega jutra je našel obhodnik njegovo truplo na progi.

Naročite Slovenski dom!

Gamelin in Bonnet pri Daladieru

Pariz, 1. sept. o. Daladier je ob 9.15 sprejel generala Gamelina in Bonneta.

Poljski veleposlanik v Berlinu ni dobil dovoljenja za pogajanja z Nemčijo

Berlin, 1. sept. o. Nemški zunanji minister von Ribbentrop je včeraj poklical k sebi poljskega veleposlanika Lipskega. Lipski mu je izjavil, da ga poljska vlada ni pooblastila za pogajanja o nemških 16 zahtevah do Poljske. Zato se pogajanja med Nemčijo in Poljsko niso mogla prirediti. Lipski je sicer med tem zahteval v Varšavi posebna navodila za nadaljevanje razgovorov z nemško vlado, pa jih ni dobil.

Nemški rajhstag se sestane ob 10 dopoldne

Berlin, 1. sept. o. Nemški rajhstag je sklican za danes ob 10 dopoldne.

Železniška nesreča v Franciji

Liege, 1. sept. AA. Havas: Novi železniški most v Balenoisu pri Liegu se je snoči podrl, ker je strela udarila vanj. Nesreča se je pripetila v trenutku, ko je vozil čez most potniški vlak. Po najnovejših poročilih je našlo smrt 7 ljudi. Stvarna škoda je velika. Organi oblasti so takoj odšli na kraj nesreče in uvedli obsežno preiskavo.

Prav posebna zanimiva pa bo razstava zdravilnih zelišč, ki bo prikazala naša važna zdravilna zelišča v naravi, v slikah in fotografijah. Razstavo kmetijskih strojev in orodja bo prav gotovo obiskal vsak naš kmetovalec, ki bo prišel na veleposlaniško. Zanimivi oddelki na tej razstavi bodo nadalje tudi razstava akvarijev in eksotičnih ribic, gospodinska razstava, ki bo prirejena v znamenju gesla »več mleka, več zdravja« in razstava industrijskih ter obrtnih izdelkov.

pod Ptujem. Z večjimi deli je potem začela bivša mariborska oblast, ki je veliko investirala za regulacijo Drave. Takrat so bila izvršena večja utrjevalna dela zlasti pri Sv. Marku nižje Ptuja in pri Zavrču. Tudi zadnja leta se je na Dravi ves čas delalo, le da ni bilo na razpolago dovolj sredstev. S temi 17 milijoni dinarjev pa bi se v teku 6 let zopet vršila večja dela. V prvi triletki bi se izvršila predvsem glavna regulacijska dela med Loko in Vurbergom. Začela bi se pri tako imenovanem Visokem bregu pri Rošnjih nad St. Janžem, kjer je najbolj ogrožena točka. Ta del je bil že pred vojno deloma reguliran. Dela bi se potem nadaljevala od Rošnje mimo St. Janža do Vurberga. V tem odseku se je zadnja leta investiralo za regulacijo okrog 600.000 din. Nadalje bi se izvršila še v okviru tega načrta regulacijska dela v Ptuj po železniškem mostom in pri Borlu pod banovinskim cestnim mostom. Za dela v drugi triletki pa se bodo morali načrti še pripraviti. Vsekakor pa se bo dalo s tem 17 milijonov kreditom že marsikaj napraviti, zlasti pa se bodo obvarovale najbolj ogrožene točke, na katerih je razdiralna sila Drave največja ter so v nevarnosti obširnejša plodna zemljišča, da jih dravski tok pogoltne. Vsa regulacijska dela pa vodi posebna sekcija za Dravo, ki ima svoj sedež v Ptuj.

Rešitev iz Drave

Danes popoldne so se odpravili na Dravi v Melju pretresljivi prizori. Sredi reke se je boril plavaj za življenje in le srečnemu slučaju in duha prisotnosti požrtvovalnega rešitelja gre zahvala, da je ostal pri življenju. Danes je bil zelo vroč popoldan, pa je vročina izvalila k Dravi dva vojaka, da sta se šla kopat. Nameravala sta se za Birtičovo gostilno pri klavnicu v Dravi umiti. Eden se je čisto slekel ter je stopil v vodo, da se umije. Za to gostilno pa je Drava takoj ob bregu zelo globoka ter deroča, tok pa vleče od nabrežja proti sredini. Komaj je vojak stopil v vodo, mu je že zmanjkalo tal pod nogami in tok ga je zanesel od brega proč. K sreči je znal plavati, da se je vzdržal na površju, toda vajen je bil na mirne vode Morave v Srbiji, pa deročemu toku Drave ni bil kos. Začel je na ves glas vpiti na pomoč. Slišali so ga sicer številni ribiči, ki za klavnicu lovijo ribe, tudi brodar je slišal te glasove, toda po Dravi sedaj plavajo dan za dnem plavaji ter se derejo na vse grlo, pa so tudi ljudje na bregu mislili, da se plavaj v reki le šali, dočim se je v resnici boril za življenje. Reče bi bil gotovo utonil, da ga ni rešil vodja policijske stražnice na Aleksandrovi cesti, Josip Kovačič, ki je slučajno prišel k Dravi poleg železniškega mosta, ko je začela voda vojaka zanašati od brega. Vprašal je vojaka, ki je ostal na bregu, če zna tovariš v Dravi plavati, kar je ta potrdil, obenem pa dejal, da bo težko priplaval spet k bregu. Ko je začel plavaj klicati na pomoč, je Kovačič tekel po bregu navzdol, dokler ni prišel do prvega čolna, v katerem je mlad fant ribaril. Planil je v čoln in oba sta zaveslala za vojakom, katerega sta dohitela v Melju, na višini Ježekove tovarne, že vsega izčrpanega. Popil je že veliko vode ter se je še z zadnjimi močmi držal na vrhu.

Kmetijski minister g. dr. Branko Čubrilo, ki bo otvoril letošnji jesenski veleposlaniški razstava, na katerem prednjači velika kmetijska razstava, v soboto, dne 2. septembra ob 10. G. kmetijskega ministra bo spremljal njegov pomočnik g. inž. Cvijanovič Budislav.

Od tu in tam

Truplo pokojnega voditelja SDS, Svetozarja Pribičevića, nameravajo njegovi prijatelji prepeleti v domovino. Svetozar Pribičević je umrl pred dvema letoma v Pragi in je bil tam tudi pokopan, ker svoji niso dobili dovoljenja, da bi truplo prepeljali v domovino in ga tukaj pokopali, kakor je želel sam pokojnik. Pri pripravi za prenos trupla bo sodelovala tudi KSS.

Dve občini, ki spadata v dravsko banovino: Strigova in Lutomerški okraj in Radatoviče v črnomeljškem okraju, zahtevajo zase Hrvatske, češ da sta popolnoma hrvaški in da je prav, če se vrne v sestav banovine Hrvatske sedaj, ko se je določajo meje te nove banovine. »Slovenec« odgovarja na to, da moramo v tem primeru tudi Sloveniji postaviti svoje zahteve in zahtevati odločno vrnitev treh slovenskih občin, ki so pripadle pri prvotnih razmejitvah savski banovini. Te občine so: Trata, Draga in Oslinica ob Kolpi. Tudi »Jutarnji list« piše o Strigovi in Radatovičih in pravi, da pričakuje, da bodo Slovenci, čeprav in pravi, da upravičeno občutljivi, kadar gre za so sicer zelo upravičeno občutljivi, kadar gre za njihove narodne zahteve in koristi, pripoznali upravičenost tudi hrvaškim zahtevam. Pač pa »Jutarnji list« nič ne omenja tistih treh slovenskih občin, ki bi jih Hrvatje na vsak način morali vrniti Sloveniji.

Ban banovine Hrvatske, dr. Ivan Šubašić, je izdal odlok, s katerim je razpustil vse občinske odbore v svoji banovini, razen zagrebskega, kajti zagrebski župan je bil postavljen s kraljevim ukazom, in ga more torej edinole kralj spet razrešiti poslov. Ban je postavil za prevzemnika občinskih poslov za vsako občino najstarejšega občinskega uradnika, oziroma tajnika. V večini občin se je bil ukaz že izvršil. Posebno veseli so bili tega ukaza v Osijeku in Bjelovaru, kjer sta občinska sveta iz vrst pristajev Juraja Demetroviča in dr. Stojadinovića gospodarili po svoje in z različnimi odredbami razburjali občane, ki so v veliki večini pristali dr. Mačka.

Poseben patent, ki omogoča izrabo plime in oseke na morju za dosego pogonske sile, je odobrilo francosko trgovinsko ministrstvo dalmatinskemu Hrvat Davorinu Stambaku iz Sela na otoku Braču. Stambak je postavil dve turbini na dveh bazenih, od katerih je eden višji od drugega. Prvi bazen se ob plimi napolni, drugi pa izprazni. Pri oseki je proces obraten. Patent prihaja v poštev za zalive, fjorde in prekope na morju. Kakor pravi hrvaški listi, se v Franciji nekateri bogataši že zanimajo za Stambakov izum.

Posebno privilegijirano delniško društvo za svilarstvo je ustanovila vlada z nedavno uredbo. Društvo bo imela delniškega kapitala 80 milijonov dinarjev. Država bo vpisala 15.000 delnic za vsoto 15 milijonov dinarjev, ostalo polovico pa bodo vpisale Državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica in Privilegijirana agrarna banka. Država bo vplačala svoje deleže na ta način, da bo prepuščala novi družbi svoje svilne tovarne z vsemi stroji in stavbami, banke pa bodo vplačale gotovino. Društvo se bo bavila z gojenjem svilnih zarodkov, z izdelovanjem svile in s prodajo izdelanega blaga. Zato je tudi oproščena vseh državnih in samoupravnih dajatev. Čisti dobiček se bo sprva nabiral v posebni sklad, iz katerega se bo do krile morebitne izgube. Ko bo za rezervni sklad dosegel 45 milijonov, se bo iz tega sklada povečala osnovna glavica. Kar bo pa pozneje preostalo dobička, se bo razdeljevalo delničarjem. V prvi vrsti bo družba skrbela za sajenje murv in širjenje svilarstva. Večina se sviloprejk goje v Vojvodini, Sremu in nekaterih delih Južne Srbije.

Na Reki je bil podpisan nov sporazum med našo državo in Italijo, po katerem bomo lahko vsak teden izvozili v Italijo 450 kosov govedi in sicer 50 krav in 400 volov. Vole bodo Italijani plačevali po 8 din za kilogram franko Reka, krave pa po 6.80 din za kilogram prav tako franko Reka. Pogodba velja že od začetka tega tedna.

Preosnovno državnih denarnih zavodov predlagajo sedaj Hrvatje. S tem hočejo doseči, da bi se popravile brezštevilne krivice, ki so jih državne denarne ustanove povzročile hrvaškemu gospodarstvu, ker so prvenstveno podpirale le vzhodne pokrajine in odrekale podporo hrvaškim denarnim zavodom. Preosnovno bodo doživeli sledeči zavodi: Narodna banka, Državna hip. banka, Poštna hranilnica in Privilegijirana agr. banka. Podružnice teh zavodov v Zagrebu bodo morale dobiti svojo popolno avtonomijo. Istočasno pa se Hrvatje zavzemajo za popravilo krivice in povrnitev vseh težkih denarnih kazni, katere so bile naložene hrvaškim gospodarstvenikom za vsak najmanjši prekršek, kar se tiče denarnih poslov in davkov.

Stanovske organizacije, ki spadajo pod okvir hrvaškega narodnega gibanja, bodo v kratkem pritegnile v svoje okrilje tudi vse druge organizacije, ki se sedaj iz katerikoli razlogov niso hoteli vključiti v različne hrvaške zveze. Tako poročajo, da so začeli železničarji agitirati, da bi se njihova organizacija vključila v Hrvaško delavsko zvezo. Dalje so se oglašali dalmatinski zdravniki, ki so sklenili, da bodo svoje društvo vpisali v nedavno ustanovljeno Hrvaško zdravniško zvezo.

Novi skupini zastupljenec iz vasi Krepolje pri Požarevcu sodi sedaj sodišče v Požarevcu. Prva skupina zastupljenec je bila obsojena že pred nekaj meseci. Kmalu nato pa so prišli na dan še novi zločini Stanke Stanolič, njenega moža in drugih ljudi, ki so dobivali strup od Stanke in ga dajali prvi svojim sorodnikom, katere so hoteli spraviti s sveta, da bi se polastili njihovega imetja. Preiskovalnim oblastem se je do sedaj posrečilo, da je pojasnila smrt 16 Krepoljčanov, ki so bili žrtve svojih požrešnih sorodnikov. Verjetno pa je, da je bilo med umrlihi v Krepoljah še več takih, ki so umrli zastrupljeni. 16 smrtnih primerov so našli samo v dveh letih od 1. 1936 do 1. 1938. Druga skupina obtožencev so skoro same ženske, ki so zastupile svoje očete ali tate, odnošno svake in svakinje. Vsi zanikajo svojo krivdo, le eden med njimi — in še ta je možki — pravi, da je kriv in natančno popisuje, kako mu je Stanoličeva dala strup, katerega je zlijl v jed svojemu očetu.

Prva ladja, natovaljena z lesom, je odpula te dni iz splitskega pristanišča proti Španiji. Pred meseci se je tam mudila posebna komisija, ki je šla študirati, če se bo dalo izvažati v Španijo les. Potreba po lesu je tam velika, saj je treba obnoviti ogromno zgradb, ki so bile porušene med državljansko vojno. Toda finančne možnosti Španije so še majhne in ni upanja, da bi se stanje kaj hitro izboljšalo. Čim se bo Španija nekoliko popravila, bi se za naš les spet odprlo dobro tržišče, kakor je bilo tam pred državljansko vojno.

Proslava kraljevega rojstnega dne

Povabilu mestnega poglavarstva na sestanek za sestavo programa proslave kraljevega rojstnega dne so se sinoči v zbornici magistrata poleg zastopnikov komande mesta in policijske uprave udeležili tudi zastopniki velike večine najraznovrstnejših ljubljanskih organizacij in društev, ki jih je predsednik pripravljalnega odbora m. s. polkovnik in p. g. Viktor Andrejka pozdravil z daljšim patriotskim govorom, nato je pa razvil naslednji program slavnostnega sprejema, ki je bil soglasno sprejet:

Na narodni praznik rojstnega dneva Nj. Vel. kralja Petra II. 6. septembra zvečer ob 19 se zbere na Vodnikovem in Krekovem trgu vse ljubljanske narodne, kulturne, bojevnike, telesnovzgojne humanitarne organizacije in gasilska društva. Vse organizacije, ki imajo kroje, se udeležijo sprejema v krojih, zlasti ženska društva naj pridejo v narodnih nošah, da bo sprejeto čim najbolj svečan. Vse organizacije naj smatrajo udeležbo vsega članstva, za obvezno in naj zato tudi same pozovejo svoje članstvo k obvezni udeležbi pri sprejemu. Obhoda naj se vse organizacije udeležijo s svojimi društvenimi zastavami in znaki, vsaj pa z državno zastavo, zlasti pa tudi z baklami, ki bodo napredovali tudi na zbirališču. Poleg vojaške godbe bodo v sprejeto razvrščene tudi vse druge ljubljanske godbe, pred magistratom pa zapoje združeni vsi ljubljanski pevski zbori. Zbirališče pevcev je pred magistratom na običajnem prostoru. Na Vodnikovem trgu se zbere v smeri od Jugoslovanske knjigarne proti Mahrovi hiši bojevnike organizacije vzdolž Jugoslovanske knjigarne proti Ljubljani, na zahodni strani Vodnikovega spomenika vsa sokaška društva v krojih z godbo, ob Vodnikovem spomeniku proti Ljubljani vse ljubljanske čete, ob njih pa uniformirani samarijani in samarijanci ter dalje proti Mahrovi hiši in Kopitarjevi ulici.

Krstni nastop naših fantov in deklet v Grahovem pri Cerknici

Grahovo, 2. septembra. Ni še minilo leto dni, odkar je nekaj požrtvovalnih ljudi ustanovilo tudi pri nas toliko potrebno Prosvetno društvo. Ustanovitev tega društva je treba pozdraviti s katoliškega in narodnega stališča. Grahovo je bilo na Notranjskem dozdaj edini večji in pomembnejši kraj brez naših organizacij. Bohotila so se v njem razna, po imenu narodna, po svojem bistvu pa zadnje čase bolj ali manj levičarska društva. Tak društveni razvoj je bil nujen v kraju, kjer so takomimovano javno življenje vodili liberalni krogi že od kar pomnimo. Pod krinko liberalizma in nacionalizma se je v ta društva začel zadnja leta širiti duh, ki je vse prej kakor naroden, slovenski in jugoslovanski.

Domači ljudje, mlajši in starejši, ki jim je bilo do tega, da bi tudi Grahovo ohranilo pravi slovenski značaj, so zastavili vse sile za začetek našega organizacijskega dela v tem trdnem in zagrizenem kraju. Za Prosvetnim društvom smo ustanovili že Fantovski in Dekliški krožek, ki sta navzile zagrizenemu nasprotovanju od vseh — celo od uradnih strani začela z nič manj zagrizenim in vztrajnim delom med Grahovci. Zbrala sta v svoji sredi skupino katoliško in slovensko zavednih fantov in deklet, ki so vso zimo in poletje delali, delali, brez velikega govorjenja in deklaracij. Kakor povsod tako se je tudi tu pokazalo, da so besni nasprotniki našega dela v nekem oziru najboljši pospeševalci naših prizadevanj. Njihova zagrizenost je porajala v nas novo vneto.

In tako se je zgodilo tisto, kar bi se bilo že pred letom marsikomu zdelo nemogoče: naš Fantovski in Dekliški krožek bosta v nedeljo 10. septembra priredila svoj prvi, svoj krstni nastop po manj kakor letu dni obstanka. Spored nastopa je naslednji: ob 1 uri večernice v farni cerkvi, nato sprejeto po Grahovem, po sprejedu na prireditvenem prostoru kratek tabor, na katerem govorita gg. urednika Košiček in Javornik. Nato bo telovadba s prostimi in orodnimi vajami, po nastopu pa ljudska zabava.

Prireditelj ima predvsem propagandni namen. Pokaže nam moč tiste mladine, ki je v neubranljivem naskoku osvojilo tudi zadnje postojanke na Notranjskem, ki še ni imela fantovske in dekliške čete. Zato vabimo vsa notranjska bratska društva, da s svojo navzočnostjo dajo povdarka naši manifestaciji v Grahovem, vabimo pa tudi vse oddaljene prijatelje, ki lahko z udeležitvijo na tej prireditvi združijo še prelep jesenski izlet na obmejni Notranjski, ki je prav v tem času najlepši.

Športne vesti

Naša atletska reprezentanca za dvoboj z madžarskimi atleti je sestavljena takole: Tek na 110 m preko zaprek: Ehrlich, Jovič. Met kroglice: Kovačević, Dučević. Tek na 800 m: Goršek, Nabernik. Skok s palico: Lenart, Ivanuš. Tek na 200 m: Stevanović, Kling. Met diska: Kovačević, Vučević. Tek na 5000 m: Kotnik, Košir. Skok v daljavo: Lenart, Djukič. Strela 4x400 m: Klinar-Markovič, Skušek in Gaberšek.

Tek na 100 m: Stevanović, Kling. Skok v višino: Martini, Mikič. Met kopja: Markušič, Kovačević. Tek na 1500 m: Goršek, Košir. Troskok: Jovičević, Vučević. Tek na 400 m preko zaprek: Skušek, Ehrlich. Met kljavi: Stepišnik, Gojč. Tek na 10.000 m: Bručan, Kvas.

To je v resnici naša najboljša atletska reprezentanca, ki jo danes lahko postavimo. Ni pa še povsem gotovo, ali bodo tudi vsi naši atleti v Belgradu lahko proti Madžarom nastopili. Slovenski atleti so odpotovali v Belgrad z današnjim dopoldanskim brzovalom. V Zidanem mostu se Ljubljancem pridruži še oba Celjani: Goršek in Martini. Atleti prispejo v Belgrad danes zvečer, dvoboj pa se začne jutri popoldne na BSK-ovem stadionu.

Državno posamično žensko prvenstvo v Crikvenici. Jutri in v nedeljo je v Crikvenici državno plavalno prvenstvo. Številne prijave niso tako velike, vendar pa po kvaliteti nastopajo naše najboljšie plavalke. Število prijavljenih tekmalcev je naslednje: 100 m prosto 9, 400 m prosto 6, 200 metrov prsno in 100 m prsno 6, 100 m hrbtno 5. Istočasno kakor v Crikvenici, bo tudi v Bjelovaru posamično možko prvenstvo. Število tekmalcev v Bjelovaru je večje kakor na Sušaku. Obe prvenstvi nam bosta dali tekmalce, ki bodo 9. in 10. septembra nastopili proti madžarski plavalni reprezentanci na Sušaku.

vsi Fantovski odseki v krojih. Vse druge organizacije se zbirajo na Krekovem trgu.

Točno ob 19.30 krene častna četa s vojaško godbo z zbirališča ter se za njo razvrsti ves sprejeto, ki se mu pridruži tudi župan s mestnim svetom, in koraka Pred škofijo, po Stritarjevi ulici čez tramostove in Marijin trg, po Miklošičevi cesti in Tavčarjevi ulici čez Ajdovščino in po Tyrševi cesti ter Selenburgovi ulici čez Kongresni trg, dalje po Gradišcu, Gorupovi ulici na Aškercovo cesto in po Zoisovi cesti čez Sentiakobski most dalje po Trubarjevi ulici, Trgu sv. Jakoba in Starem mestnem trgu pred mestno hišo, kjer se drušva razvrste po navodilih rediteljev, pevski zbori pa zapoje Jenkovo »Molitev«, nato pa spregovori župan dr. Juro Adlešič z balkona svoj prigodni govor, naposled pa vojaška godba zaigra narodno himno in prvi zaključijo svečanost s pesmijo »Slovenec, Srb, Hrvat« ter eventualno še s kako drugo pesmijo, nakar zatrobijo vojaški trobentači znamenje za razhod.

Mestna hiša bo za kraljev rojstni dan posebno bogato okrašena in vsa razsvetljena s reflektorji in svečami, prav tako naj pa bodo okrašena in razsvetljena tudi javna zasebna poslopja vsaj po vseh ulicah, koder se bo premikal sprejeto. Seveda bo že na predvečer 5. septembra vse mesto v zastavah.

Društva, ki še niso prijavila svoje udeležbe pri slavnostnem sprejedu, naj to storo takoj ter pisмено ali ustno zagotovijo svojo udeležbo pri sprejedu predsedstvenemu tajništvu mestnega poglavarstva. Vsako društvo naj skrbí tudi za svoje reditelje, mestna uprava bo pa poskrbela za rediteljsko nadzorstvo, ki označi na zbirališču tudi prostore za prijavljene organizacije s posebnimi tablicami. Pripravljalni odbor bo vse podrobnosti proslave in sprejeda objavil v ljubljanskih dnevnikih, če danes pa poudarja veliko važnost čim veličastnejše manifestacije za kralja in domovino in teh težkih dneh splošnega nemira po vsej ostali Evropi.

Ljubljana

Lep je bil tudi večerjšnji dan. K dežju se kar ne more pripraviti. Sonce je spet zasijalo vroče kakor poleti in naša kopališča so bila polna prav do večernih ur.

Spet nekaj ponesrečencev

Kuharica Rant Marija iz Ljubljane je večeraj pred škofijo doživela nerodno nesrečo. Podrla jo je neki motociklist. Rantova je pri padcu dobila poškodbe.

Po travniku je skakal in padel na kamen ter si pri tem presekala koleno sin delavke z Brda, Stanko Novak.

S češplje je padel Francka Jankovič, hči posestnika iz Iške Loke. Pri padcu si je zlomila roko.

Po očesu je udarila veja Janeza Egerta, gozdnega delavca iz Spodnjih Doli.

Hlapca Ambroža Jožeta pri mesarju Javorniku v Ljubljani, je neki mesarski pomočnik v prepiru z vilami tako sunil v prsa, da so ga morali reševalci nemudoma prepeljati v bolnišnico.

Delavcu z Rakeka Antončiču Valentinu je padel pri delu na nogo hloď, ki mu je pomeškal prste na roki.

Kost se je zataknila v grlu posestniku iz Martinjaka Rovanu Tonetu.

V levo nogo se je vsekval Franc Špendal, tesar iz Vidma pri Krškem.

Pri Česnovariju se v hlevu srborit konj vsekval posestnika iz Zagradca Toneta Zupančiča.

Akcija za nagrobni spomenik Berti Bukšekovi. Dne 27. oktobra 1939 bo deset let, kar je doigrala svojo poslednjo vlogo prvakinja mariborske drame Berta Bukšek-Bergantova; umrla je prav ob desetletnici slovenskega Narodnega gledališča v Mariboru.

Na povabilo prvega ravnatelja tega zavoda Hinka Nučiča je prišla l. 1919 v Maribor, kjer je deset let izvrševala z veliko resnobo in ljubeznijo svoje težko umetniško poslanstvo. Svojem liku je znala vdahniti prepričevalnost resničnega življenja. Prva kreacija Berte Bukšekove v Mariboru, ob otvoritvi slovenskega gledališča, je bila stanka Vrza v »Tugomeru«, nato so se vrstile: »Hasanaginica«, »Majka Jugovincev«, »Helena v Tajfunu«, »Pepina v »Školjki«, »Gospa Alvingova v »Strahovih«, »Jela v »Ekinociju«, »Joka« v »Kralju Ojdisu«, »Marija Stuart« in še nešteto drugih. Na mestnem pokopališču na Pobrežju sanja večer sen ustvaritelja vseh teh nepozabnih likov in je majhna plošča naznačuje njeno zadnjo počivališče. — Mariborska sekcija »Združenja gledaliških igralcev« si je dala nalogo, da ob 10letnici njene venskega gledališča v Mariboru in ob 20letnici njene smrti postavi svoji tovariški dostojen spomenik. Zato se obrača na vsa narodna in kulturna društva, na vse rodoljube in prijatelje naše Talije, da jo pri tem delu podpro. — Prosimo, da prispevke v ta veliki namen pošljete po polnični Posojilnici v Mariboru, Narodni dom, čekovni račun 10.502, ali pa naravnost na sekcijo »Združenja gledaliških igralcev« v Mariboru, Narodno gledališče. Imena darovalcev bodo objavljena v dnevnem časopisu. — Združenje gledaliških igralcev, sekcija Maribor.

Koške za smeti so te dni pričeli mestni delavci pritrjevati po kandelabrih in hišah po vseh glavnih cestah in ulicah. Prav lični koški so srebrno bronirani in na kandelabrih vise mrežasti, na hiše so pa pritrjeni koški brez luknje v steni. Sedaj so te potrebne koške dobile že Bleiweisova, Masarykova, Tyrševa in Miklošičeva cesta, imata jih pa tudi še Mestni trg in Gradišče ter nekatere druge ulice, a do nedelje bo viselo še vseh 300 novih koškov, da se pač nihče več ne bo mogel izgovarjati, da je moral vreči papir, olupke in ogorek od cigarete ter podobne odpadke kar na cesto in hodnik. Koški veljajo mestno občino ljubljansko 40.000 din in je z njimi pač zadovoljna vsa za napredek vnetja Ljubljana, edino nekateri posestniki ne marajo dovoliti, da bi bil košek pritrjen na zidu hiše. Seveda so pomisleki teh prav malomeščansko navdahnjenih hišnih posestnikov popolnoma neutemeljeni, saj zaradi koškov zid nikakor ne bo morda umazan ali celo poškodovan. Enako so na zidove zasebnih hiš pritrjeni taki koški tudi prav po vseh drugih mestih, samo ugovorov proti koškom ni bilo nikjer. Sicer pa mora mestno cestno nadzorstvo pritrjiti košek na zid edino tam, kjer v bližini ni nobenega kandelabra. Gotovo je tudi v korist vsakega hišnega posestnika, če je ulica pred njegovo hišo čedna in snažna, zato upamo, da s te strani ne bo nobene ovire več. Nedožni koški so pa morali biti seveda že tudi žrtve podvigovnih ponočnjakov, ki so prvo noč na Miklošičevi cesti odtrgali dva dobro pritrjena koška s kandelabrov in ju vrgli na sredo ceste. Tako početje bo pač obsodila vsa javnost, a mestna občina bo brez usmiljenja objavila ime vsakega storilca v časnikih, da bodo z njimi lahko obračunali naši meščani, ki se zavedajo, da sta red in snaga po mestnih ulicah viden izraz kulture Ljubljancem, in zato tudi pazijo na snago ter ne mečejo odpadkov po ulicah.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost 0-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		naj. večja	naj. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	764.2	27.6	14.4	86	2	0	—	—
Maribor	763.7	27.2	12.0	90	4	0	—	—
Zagreb	763.5	27.0	10.0	80	0	SE ₁	—	—
Belgrad	763.9	27.0	12.0	50	0	E ₂	—	—
Sarajevo	765.2	26.0	12.0	90	6	0	—	—
Vis	763.7	23.0	18.0	80	4	0	—	—
Split	763.5	30.0	20.0	60	2	NE ₁	—	—
Kumbar	762.0	29.0	20.0	80	0	NW ₂	—	—
Rab	763.4	26.0	19.0	50	0	—	—	—
Duhovnih	762.1	28.0	18.0	60	0	W ₁	—	—

Vremenska napoved. Večinoma jasno, stalno in vroče vreme. Kraljeve nevihte niso izključene.

Koledar

Danes, petek, 1. septembra: Marija Tol. Sobota, 2. septembra: Stefan, kralj.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek. Resljeva cesta 1; dr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Osebnosti

Belgrad, 1. septembra. M. Z. odlokom kraljevega namestništva je s 1. septembrom 1939 postavljen za novega vzgojitelja Nj. Vel. kralja armadni general Peter Kostić, poveljnik mesta Belgrada. General Peter Kostić je postal poveljnik Belgrada 20. novembra 1937. Prej je bil poveljnik prve armadne oblasti. Spada med naše najposposnejše častnike ter pripada zboru generalštabne stroke. Od svetovne vojne sem je zavzemal razne položaje v vojnem ministrstvu, v generalnem štabu in pri raznih poveljstvih. Zatem je bil tudi na položaju prvega pomočnika načelnika glavnega generalštaba, in sicer celih šest let. Zaupane so mu bile naloge organizacijske in operacijske narave.

Dvajsetletnice mature bomo slavili abiturienti bivše realke v Ljubljani dne 9. septembra v gostini »Mrak« (Cesta 29. oktobra). Zberemo se ob 20. Vsi, ki ste leta 1919 maturirali — tudi takratni vojak — javite z dopisnico na gornji naslov svoj prihod. (Važno zaradi skupne večerje!)

Prošnje akademikov za sprejem v Oražnov Dijaški dom in za podelitev brezplačnega obeda. Po sklepu upravnega odbora Oražnovnega dijaškega doma v Ljubljani dobi tudi v zimskem semestru šolskega leta 1939-40 večje število revnih akademikov tukajšnje univerze brezplačen obed. V prvi vrsti bi prišli pri tem oni akademiki v poštev, ki bi zaradi pomanjkanja prostorov ne mogli biti sprejeti v dom, vendar pa proslo stanovanje ne izključuje tudi brezplačnega obeda, če so gnotne razmere dotičnega akademika zelo neugodne.

Prednost imajo v vsem medicini in nezakonski rojeni. Za obe ugodnosti (brezplačno stanovanje in obed) se prosi v eni prošnji, in sicer na predpisnem obrazcu — tiskovini, ki se dobi proti odškodnini 100 pri hišniku Oražnovnega dijaškega doma v Wolfovi ulici št. 12. Kdor želi, da se mu pošlje tiskovina po pošti, naj priloži za pošiljko potrebne znamke.

Na obrazcih prošnje so namenjena vsa potrebna navodila glede izpolnitve ter glede potrditv in dokumentov, ki morajo biti prošnji priloženi. Nekolkovane prošnje, ki naj bodo naslovljene na »Upravni odbor Oražnovnega dijaškega doma v Ljubljani (univerza), se bodo sprejemale do vključno 8. oktobra t. l. Oporzela se, da se bodo uvaževale samo prošnje, napisane na predpisanih obrazcih, ki bodo pravilno in točno po navodilih izpolnjene ter potrjene in opremljene z vsemi potrebnimi dokumenti.

Nezadostno frankiranih ali nefrankiranih poštih pošilk, dopisov, ki bodo vsebovali ali prošnje, ali samo dokumente, uprava O. D. D. ne bo sprejemala.

Društvo Rdečega križa v Ljubljani sporoča, da je večina trafik v Ljubljani iz posebne prijaznosti sprejela v razprodajo karte za tombolo Rdečega križa dne 10. septembra. Prosimo društvo naklonjeno občinstvo, da seže po tombolskih kartah. Pridne jih prodajajo tudi samarijani našega društva. Dobijo se pa tudi v naši pisarni na Gosposvetski cesti 2-11.

Starše, ki bodo nudili tudi v novem šolskem letu svojim otrokom glasbeno izobrazbo, opozarjamo na najbolj renomirano glasbeno šolo, na šolo Glasbene Matice ljubljanske, na kateri se poučujejo prav vsi glasbeni predmeti. Vpisovanje se bo vršilo od danes naprej dnevno od 9 do 12 in od 15 do 17 v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici 8. Pri vpisu se mora izpolniti tabelarni izkaz, predložiti zadnje šolsko spričevalo ter plačati vpisno pristojbino v znesku 40 din ter ukovino za mesec september. Razdelitev in določitev urnika bo v torek, 5. septembra, redni pouk se bo začel v četrtek, 7. septembra. V interesu rednega pouka je, da se gojenci prijavijo še pred razdelitvijo in določitvijo urnika.

Vpisovanje v državno glasbeno srednjo šolo (konservatorij). Ravnateljstvo ponovno opozarja gojence, odnosno njih starše, da se vrši vpisovanje za novostopivše od 1. do 5. septembra, za dosežane gojence pa do vključno 15. septembra. Podrobne informacije v pisarni zavoda, Gosposka ulica 8/1.

Občinski uslužbenci brežliškega okraja so se organizirali

Občinski uslužbenci okraja Brežice so 21. t. m. ustanovili »Okrajno sekcijo strokovnega združenja občinskih uslužbencev za okraj Brežice« in si postavili sledeči odbor: predsednik Grubič Ivan, Brežice; blagajnik Perko Rajko, Sevnica; tajnik Bevk Rado, Velika Dolina; člani: Jenič Franc, Videm in Jurhar Martin, Kapele, vsi tajniki omenjenih občin.

Sklenili so, da bodo pri vsakomesečnih sestankih reševali skupna vprašanja ter se s strokovnimi predavanji izobraževali, obenem pa se med seboj tovariško povezovali v borbi za svoje pravice. Zasludoljivi bodo cilji, da se vodi propaganda vse dotlej, da se bo v slehernem okraju Slovenije ustanovila okrajna sekcija in se povežala v skupno banovinsko organizacijo, tako da se sedaj obstoječe organizacije (južni in severni del) združijo. Prioriteti hočejo sebi v okviru možnosti pravice, ki jim pripadajo.

Letonska nekdaj in sedaj

Zunanji minister Munters želi, naj ga z nenapadalnimi pogodbami puste pri miru

Letonska je ena od baltičkih držav, ki ji vsi ponujajo varstvo, pri tem pa mislijo, kakšne koristi bodo vse imeli. Ta država je od vseh baltičkih držav po prebivalstvu najmočnejša in vseh Letoncev je nekaj več kakor nas Slovencev. Njeno glavno mesto je Riga. Leži ob ustju velike reke Dvina, ki teče v smeri starodavnih gradov in cerkva. Od ene strani so na deželo pritiskali Rusi, od druge pa Nemci. Letonci pa, potomci enega najstarejših evropskih plemen, so hoteli ohraniti svojo deželo in svojo svobodo. Dežela ima dva milijona prebivalcev, od katerih jih je 74% pravih Letoncev, ki so katoličani ali protestanti, 12% je ortodoksnih Rusov, 4% je Židov, 3% Poljakov in prav toliko Nemcev. Iz tega je razvidno, kako pisano je prebivalstvo te majhne dežele. Med Nemci je veliko število baronov — podobno kakor v Estoniji — ki vsi predstavljajo bolj aristokracijo kakor pa narodnost. Takoj po vojni so jim vzeli mnogo posestev in zdaj čakajo, da bo nekdo prišel in jim vrnil razlašeno zemljo. Letonsko ljudstvo, ki to dobro čuti, jih sovraži, kolikor jih more. Razne zgradbe spominjajo na nemško gospodstvo, ki je na deželo pritiskalo štiri dolga stoletja in ki se je moralo umakniti Švedom in pozneje Rusom.

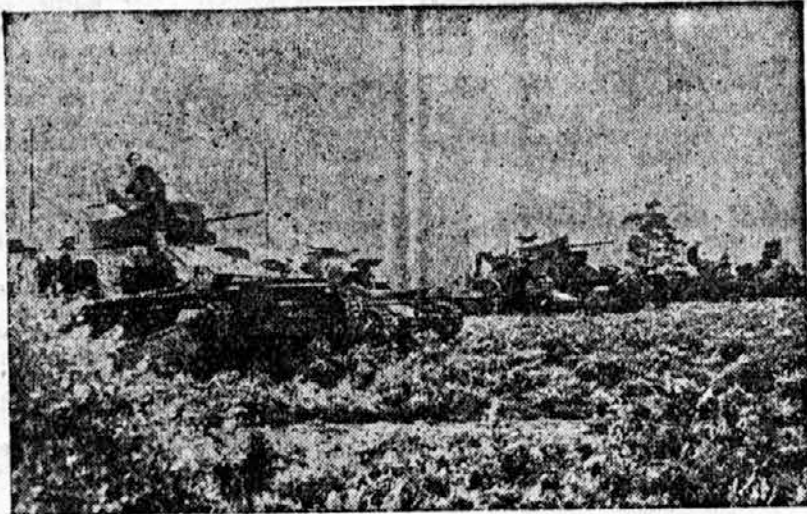
Bojevit narod

Po vseh težkih preizkušnjah, ki jih je ta narod preživel, ni skoraj ničesar izgubil na svojem značaju. V svetovni vojni so jim Rusi dovolili imeti svoje polke, ki so bili sestavljeni izključno iz Letoncev. Seveda jim Rusi tega niso dovolili iz kakšne posebne ljubezni, ampak zato, da bi jih čim bolj podžgali. In ravno ti polki so skoraj dve leti zadrževali Nemce pred Rigo, dokler ni prišel konec. Nemcem se je posrečilo, da so v kratkem

času zavzeli Rigo in bivši nemški cesar Viljem II. je leta 1917 vkorakal v mesto, toda le za malo časa. Leta 1918 je moral tudi sam oditi in Letonci so dobili svobodno državo. Toda leta 1920 jim je zopet pretela nevarnost. Tega leta so navalili na Letonsko boljševiki. Poljaki pa so jih do dobra namlatili in jih pognali nazaj. V svobodni državi so svojo delavnost podvojili in so od leta 1923 pa do letos proizvodnjo zelo dvignili. Vzrok njihove delavnosti pa je iskati tudi v tem, ker so hoteli ohraniti življenjsko raven glavnega mesta Rige, ki je z odcepitvijo od Rusije izgubilo mnogo zaledja.

Počakajte, da pozvonim

Pri svojem notranjem političnem življenju Letonci niso imeli posebne sreče. Imeli so cel kup raznih političnih struj in vlada je imela zelo težko stališče. Leta 1934 pa je ministrski predsednik dr. Ulmanis naredil neke vrste državni udar in od tedaj naprej je združena v osebi ministrskega predsednika še moč predsednika republike. Oprt na svojega zvestega prijatelja, zunanjega ministra Muntersa, vodi predsednik svojo deželo skoraj brez kakšnega nadzorstva. Zunanji minister Munters je nemškega porekla in je rojen v Estoniji. On spada k struji, ki odločno zagovarja letonsko nevtralnost. Z Litvo in Estonijo ga veže pakt baltičkih držav, Rusija in Nemčija pa mu ponujata nenapadalne pogodbe. On pa se teh nesposojljivih pogodb z vsilo otepa. Pomoč bi sprejel samo takrat, kadar bi sam koga poklical. Končno si sam pridruži sodbu, ali je njegova domovina ogrožena po miru ali pa po nemirobilnih namerah kakšne države. On hoče, da ga v tej sodbi pustijo popolnoma pri miru in pravi: Počakajte, da pozvonim!

Ne še zares, pač pa zazdaj še samo za vajo! — Prodiranje francoskih tankov pri velikih vojaških vajah v Aldershotu.

V nedeljo bodo slamskega princa Tejanasaktija blagoslovili in pogladi iz njega hudobnega duha

Stare navade so pri vseh narodnih nekaj svetega, nekaj takšnega, proti čemer se človek ne sme pregrešiti, če neče veljati za neke vrste izkoreninjenec. Prav posebno pa se teh navad drže te tisti narodi, ki se ne morejo postavljati z bogve kakšno kulturo. Med takšnimi so brez dvoma tudi Siamci. To ljudstvo se še danes prav s tako strogo natančnostjo drži svojih nekdajšnjih navad, kakor se jih je morda pred sto in sto leti, in sicer ne samo rečno ljudstvo, ki ima navadno za takšne stvari vsaj nekaj več smisla, pač pa tudi višji sloji. In teh navad se drže Siamci tudi, če se mude izven svoje domovine, na primer v tako kulturnih in civiliziranih krajih, kakor je Evropa. To dokazuje dogodek, ki se bo odigral prav v kratkem in na katerega se že daj časa pripravljajo z vso vestnostjo. V bližini velenesta Londona v neki moderni vili živi zdaj siamski princ, ki mu je ime Tejanasakti, in ki bo v kratkem prejel po siamski navadi svoj blagoslov. Za to svečanost so že prinesli iz Siama obleke, ki jih bodo oblekli siamski duhovniki ob priliki te svečanosti.

Mali princ je sin princa in princezinje Kirasaki, ki se že dve leti mudita na Angleškem in ki sta se nastanila v neki razkošni vili v bližini Londona.

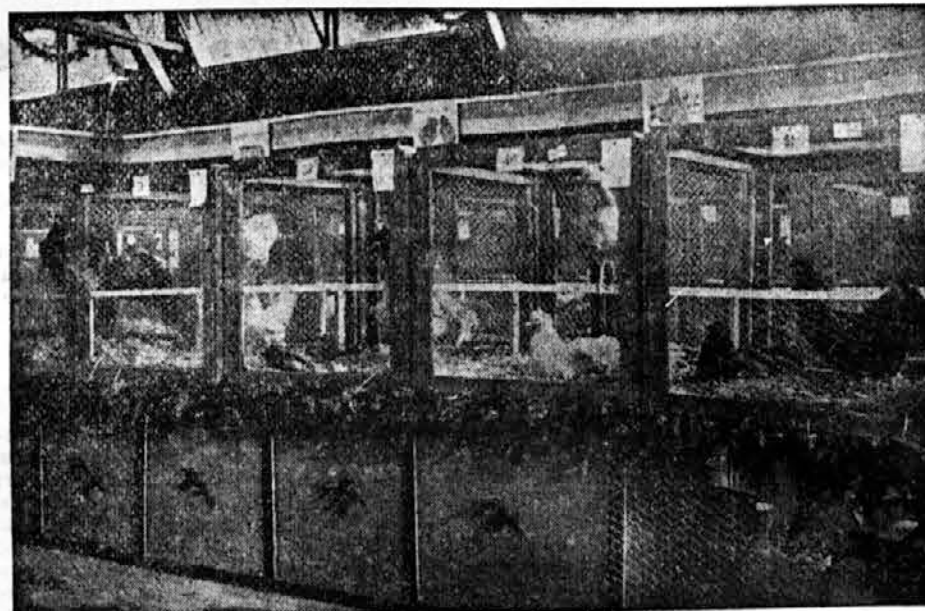
Angleški časnikiarji na noben način niso hoteli prezreti tega dogodka, ko bodo blagoslovili malega siamskega princa, pa je zato nekdo od njih sklenil obiskati princa Kirasakija v njegovi vili, da bi o tem dogodku lahko napisal kaj več zanimivega. Ko jo je odkril, je potrkal na vrata, ni pa

se malo začudil, ko mu je prišel odpret mali Siamec v rožastih hlačicah in belih čevljčkih. Korajžno in z nasmehom je vprašal časnika, kaj želi v njegovi hiši. Ko je častnik dejal, da bi rad govoril s siamskim princem in zvedel kaj več o skorajšnjem krstu, mu je Siamec dejal, da je on princ, pa da naj kar lepo vstopi. Povedal ga je s seboj v lično opremljen salon, kjer se je začel med njima zanimiv razgovor. Takole je dejal med drugim siamski princ Kirasaki:

»Saj se vendar motite, če mislite, da bo to krst. To se vendar ne more imenovati krst, ker se ime novega princa izbira čisto avtomatično. To pa je kljub temu precej zamotana stvar, ne tako enostavna kakor bi morda vi mislili. Otroci iz siamske kraljevske rodbine dobivajo svoja imena po uri, dnevu, mesecu in letu svojega rojstva. Čim se otrok rodi, mu duhovniki iz neke posebne knjige določijo ime. Potem takem je tudi naš otrok, mali princ, že dobil svoje ime in nikar ne mislite, da ga bo šele sedaj. Dobil bo le svoj blagoslov, kakor to zahtevajo stare siamske navade. To bo že prihodnjo nedeljo, ko bomo praznovali to našo lepo navado. Obstoji v tem, da otroka prevežejo okrog in okrog s posebnim simboličnim trakom. To ga bo, kakor pravi naša vera, obvarovalo hudobnega duha, ki je v njem že od rojstva. Tega mu je treba na neki način pregnati. Zato imamo pri vsakem otroku takšno podelitev blagoslova, ali z drugimi besedami, to preganjanje hudobnega duha iz njega.«

Vsa rodbina, katere član je mali siamski princ, bo obhajala ta dan velik praznik. Udeležil se bo tega domačega slavlja v modernem razkošni vili v bližini Londona tudi stari oče malega princa, ki živi na Francoskem, v Parizu.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Slika, ki jo boste videli sami, če boste obiskali letošnji jesenski velesejem, ki se bo začel v soboto dopoldne s običajnimi slovesnostmi. Gornja slika predstavlja razstavo perutnine

Mirna, složna in odločna Anglija

Se nikdar v zgodovini ni bilo takega duhovnega stanja, v kakršnem se nahaja Velika Britanija sedaj in kako se sprijaznjuje z možnostjo vojne. Po ulicah, tovarnah, pisarnah in zasebnih hišah se povsod vidi duh, ki je čisto drugačen od razpoloženja, kakršno je vladalo leta 1914. Nikjer ni videti znaka kakšne bučne radosti ali brezglavosti, temveč samo mirno zaupanje. Vse to se odraža tudi v pisanju listov. Kakor je rečeno v članku nekega današnjega jutranjaka, smatra angleški narod, da je storil vse, kar je potrebno za vsako morebitno. Mirna odločnost naroda je združena s soglasnostjo brez primere. Eden izmed zunanjih znakov tega edinstva je sporazum med delodajalci in sindikati, ki predstavljajo 350.000 mehanikov. Na podlagi tega bodo delavci lahko kot strokovni delavci in tako pomagali povečati proizvodnjo orožja, letal in ladij. Več let je obstajal spor med delavci in delodajalci glede tega vprašanja, ki se je sedaj rešilo namah, ker so vsi upoštevali narodne koristi. Sam London kaže od začetka krize razne prizore vojne in miru. Mirno življenje gre po svojem tiru vzporedno z zunanjimi vojnimi pojavi, kakor je shranjevanje premičnin, defiliranje teritorialnih čet v uniformah, kopanje rovov itd. Narodni duh je najboljšje prikazan v včerajšnjem uvodniku »Timesa«, ki pravi: Po dolgem odlašanju so priprave Velike Britanije sedaj pripeljale do tega, da so letalske, pomorske in kopne sile sposobne odbiti s prvim udarcem kateri koli napad, pa naj pride od katere koli strani. Te sile so tudi zelo vzdržljive.

„Tujina je imela dozdat čisto napačne predstave o češkem narodu“

Odbor češkega društva za sodelovanje z Nemci je bil danes ustanovljen v Pragi. Odbor šteje 30 članov. Namestnik predsednika glavnega odbora češke narodne zajednice, Nebesky, je v svojem govoru poudaril, da se med vsem češkim narodom čedalje bolj utrjuje zavest in prepričanje, o potrebi prijateljskega pravičnega in častnega skupnega življenja Čehov z Nemci v njihovem življenjskem prostoru. Tujina je imela dozdat čisto napačne predstave o češkem narodu. Češki narod hoče živeti v miru skupaj s svojim velikim nemškim sosedom. Inž. Havlina je izjavil, da ima novo društvo nalogo, da ustvari trdne temelje za sodelovanje kakor tudi temelje za obrambo poštenih in odkritih odnosov, polnih zaupanja med obema narodoma.

Matere in otroci hite na varno

Po sporočilu ministrstva za ljudsko zdravje obsega prva etapa načrta za izpraznitev velikih mest okrog 8 milijone oseb, od česar odpade milijon in pol na šolske otroke. Za mesto London določa ta načrt izselitev 1.300.000 oseb, od česar je 650.000 šolskih otrok.

Angleški načrt za izpraznitev večjih mest doleča poleg izselitve šolskih otrok tudi izselitev mater z otroki pod pet let, žena v blagoslovljenem stanju, težjih bolnikov ter slepih. Uprave posameznih bolnišnic so bile obveščene, naj določijo vse tiste svoje bolnike, ki bi jih za primer potrebe morali prenesti včasne bolnišnice izven mest.

46 prireditvena razstava ljubljanskega velesejma

Ljubljanski velesejem, zrcalo kulturnega in gospodarskega izživljanja zlasti Slovencev, ima v prirejanju svojih dveh vsakoletnih velesejmov in razstav že svojo tradicijo. Ko se v pozni pomladi pod toplimi sončnimi žarki razbohoti narava, ko zre orač v skrbah na uspeh bodoče letine, imamo velesejemsko prireditev industrijskega in obrtnega značaja. Ko pa poneha poletna vročina in splošno poletno mrtvilo, odpiramo našo jesensko velesejemsko prireditev, obsegajočo vedno posebno razstavo iz kulturnega in gospodarskega področja. Te razstave so delo mnogih rok, ki so delale in ustvarjale čez poletje, ko je kipel življenje na sejmšču. Nastopa zlata jesen in zato je tudi geslo naših jesenskih prireditev »Ljubljana v jeseni«.

Sporod letošnji »Ljubljana v jeseni«: Kmetijska razstava, pod častnim predsedstvom ministra za kmetijstvo g. inž. Nikole Besliča obsega sledeče oddelke: 1. Semenogojeka razstava. Njen namen bo nazorno prikazati našemu kmetovalcu, katere semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati in napredovati. 2. Zelenjadna razstava. 3. Razstava sadja. 4. Cvetlična razstava. 5. Čebelarstva razstava. 6. Razstava mleka in mlečnih proizvodov. 7. Vinarska razstava z vinskimi sejmom in vinskimi pokušnjami. 8. Banovinska razstava ovac solčavsko-jezerske pasme in koz domače rjave in aanske pasme. 9. Banovinska razstava perutnine, kuncev in golobov. 10. Gosodarska razstava rib. 11. Razstava gob. 12. Razstava zdravilnih zelišč. 13. Velika razstava kmetijskih strojev in orodij. Kmetijsko razstavo priredita kmetijski odbor ljubljanskega velesejma in kmetijski oddelk kr. banke uprave v Ljubljani. Razstava akvarijev in eksotičnih ribic bo priključena razstavi cvetja. Gospodinska razstava, ki jo priredi Zveza gospodinj v Ljubljani bo povdarila izdelke mleka in ljudski prehrani. Razstava industrijskih in obrtnih izdelkov.

Kakor običajno bo tudi letošnja jesen na velesejmu tekmovalstvo harmonikarjev, kot višek tekma za prvenstvo v Jugoslaviji in prehodni pokal za leto 1939-40 v nedeljo 10. septembra.

Razstavnemu prostoru bo priključeno veliko zabavišče, ki bo zvečer žarelo v morju luči.

In končno bo velesejemsko uprava srečne izžrebanice iz vrst obiskovalcev še nagradila z lepimi nagradami. Običajno se dobe med nagradami motorna kolesa, živalni stroji, radijski aparati, kolesa in druga lepa darila.

Radio

Petek, 1. septembra: 12 Po naših krajih in gajih (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Slovenska glasba (Radijski orkester) — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 15.30 Kotiček SPD (dr. Svetozar Lesič) — 15.40 Nac. ura — 20 Pucolni: Dva snega iz op. Madame Butterfly (Zlata Gjurgjenac) — 20.10 Zenska ura: Zena v službi državne obrambe (ga. Pavla Hčovar) — 20.30 Kvarter mandolin — 21.15 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 2. septembra: 10 Prenos otvoritve ljubljanskega velesejma, nato koncert vojaške godbe — 12 Plošče — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 15.30 Zanimivosti — 15.40 Nac. ura: Veliki Smaron v narodni veri (Jelica Velovc, knjž.) Bgd — 20 Kallman: Ciganski primas, operetni vokal (plošče) — 20.10 Zaključna beseda o nevostnosti in nevostnosti (g. dr. Ivan Kanoni) — 20.30 Schubertove pesmi poje gđ. Vanda Zihner, pri klavirju g. prof. M. Ljovšek — 21.15 Godalni trio (gđ. Francka Ornik, g. Miran Vihor in Genda Sedlbauer) Bocherini, op. 9: Trio — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert češke glasbe (Radijski orkester).

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Vihar je bil vse močnejši in drobni pesek, ki je priromal kdovekako daleč iz puščav, je neslo skozi vse špranje. Vse je bilo rumenkasto, obleke, obrazi, pohištvo in celo vedno gostejši večerni mrak, ki je sicer prinašal hlad, ni nam pa dal rešitve pred peskom.

Kakor je bila vožnja sem prijetna, tako je bil večer, namenjen pokoju, vračji zaradi tega peska.

Tu smo si lahko kupili vina, kolikor je kdo hotel. Liter je bil po 70 centimov, dinar naše veljave. Sosedu Poljaku sem moral posoditi svoj biden, njegov mu ni zadoščal. Najbrž je ta večer pil na žalost. Drugi smo pili iz nižjih nagibov: zaradi peska.

Streha nad nami je bila iz pločevine, ki je pa na enem kraju popustila. Tako je imel veter prosto pot, da jo je privzdigoval, kar je povzročilo vso noč mnogo ropota. Skozi odprtino pa se je vsakokrat vsul oblak drobnega peska, da so bile zjutraj odeje čisto rjave. In mi tudi, seveda...

Drugo jutro so nam razdelili hrano za nadaljnjo pot proti Fezu, glavnemu mestu Maroka. Slovesa ni bilo nobenega posebnega.

Z vlakom smo odpotovali že ob osmi uri zjutraj. Vožnja je bila zelo enolična. Same rjave planjave in pusta gorovja na obeh straneh proge. Gorovje je del Velikega Atlasa. Vožnja je potekala brez vsake nezgode in brez dogodivščin. Pustinja in vsega smo bili zdaj že dokaj siti. Ni se nam ljubilo niti gledati.

Ob enajstih zvečer smo prišli v Fez. Na kolodvoru nas je čakala spet godba, ki nas je spremljala do vojašnice. V vojašnici so jih nekaj namestili v lesenih barakah, a nekaj so nas razdelili po kompanijah, v katerih so bile prazne postelje. Tu sem se spoznal s Slovincem Potočnikom, ki ga pa po odhodu iz Feza nisem več videl. Tišči večer nisva mogla dosti govoriti.

Kakor sem videl na poti od postaje do vojašnice, je Fez mesto, precej veliko in razsežno ter ima zelo široke ceste, tako da bi se marsikatero evropsko mesto lahko ponašalo z njimi.

Mora pa biti podvrženo hudim viharjem, saj leži popolnoma na ravnini in je odprto vsem vetrovom.

Edina misel, ki sem jo ob prvih vtisih imel, je bila, da mora Fez biti precej pust mesto in da nam tu ne bo usojene

dosti radosti. Dosti nisem hotel ugovarjati, saj sem dozdal videl, da je najbolje čakati. Najzanimivejše je pač vedno tisto, česar nisi pričakal in te presenet brez pričakovanja.

Drugo jutro so nas vse novice zbrali na dvorišču in nas razdelili po skupinah za delo.

Jaz sem prišel z dvema tovarišema v kantino, kjer naj bi pospravili. V dobri pol uri smo bili gotovi, nakar nam je dal kantiner vsakemu pol litra vina in smo tam ostali do kosila. Življenje je se torej začelo kazati kaj prijazno. Zvečer sem hotel iti v mesto, a nisem smel, ker nisem imel »rdečega traku« na ramenu. Poljak Bertosek pa je bil bolj tič od mene novince. Kmalu je privlekel zase en trak in se meni enega. Dobil ju je od onih legionarjev, ki niso šli v mesto. Mahnila eva jo v kino »L'Empire«.

Vrnila eva se šele ob 1 zjutraj. Drugo jutro sva bila oba klicana na raport in dobila štiri noči zapora. Vendar nisem niti teh štirih noči pre spal v luknji, kajti četrti dan smo odšli že v Kasr-ee-Souk. Nekaj od naše skupine so jih pridržali v Fezu, ostali — 84 po številu — pa smo odpotovali.

Ob pol štirih zjutraj so nas že zbudili do dan, zato se nisem utegnil niti debro obleči, kaj šele umiti, ko so me prisilovali pred avtomobil, in mi je kaporal hitro etnil puško v roke. Sam nisem vedel kdaj — in že smo se odpeljali. Bilo je ob 4 zjutraj, bilo je še vse temno in sta morala imeti avtomobil luči.

Ko sem se malo razgledal, smo že drveli v jutranji somrak. Pustinja je še spala, grmenje avtomobila je pregluševalo vse glasove, ki so morda vstajali iz nje. Na vzhodu se je s težavo prižigal dan v rdečih odsevih skritega sonca, ki je lezlo iz daljnih puščav.

Nikdar do tega trenutka v samotnem jutru nisem tako čutil tujine in skrivnosti, ki spe v tej neznani zemlji. Skoraj me je bilo groza, ko sem se tako živo zavedal, da drvimo v osrčje prave, resnične, divje Afrike.

Bog ve, kaj mi bo prineslo!

Avtomobila sta bila zelo velika. Takoj je bilo videti, da morata biti samo za dolge vožnje. Pot nas je vodila v začetku po pustinji, potem pa med samimi hribi. Cesta je bila na nekaterih mestih tako ozka, da je bilo komaj prostora za avto, kaj šele, da bi se bili s katerim srečali. Naš sofer je vozil tako hitro, da sem bil na nekaterih krajih, kjer je bila cesta posebno ozka, prepričan, da bomo zdrknili v vadi, usahlo strugo, ki je bila kakih sedemdeset metrov pod nami. Tu di tovarišem se ni nič boljše godilo. Kadri je zdaj pa zdaj začel od strahu kričati: Vozili smo se vedno navkreber. Okrog 11 smo prišli na vrh gorovja. Tu je ležal ponekod celo sneg. Opazil sem od tu naprej kakšno kazo, arabeke napolnjeni mesteci, kakor so se ohranila tudi po obalnih krajih, ko se je mesto razvilo in moderniziralo.

Gruče Arabcev so posedale pred zidovi ter nas nepremično gledale. Nismo videli drugega, kakor oglavnice in pisana ogrinjala, izpod katerih so gorele zažgane ometne oči. Zdelo se mi je, da so ti ljudje nam tako do dna tuji, da se ne bi mogel z njimi nikdar razumeti, kaj šele zaupati jim. Vsakdo izmed njih je kos tiste velike uganke, ki jo za nas predstavljajo tuje zemlje...

Razen Arabcev nismo med potjo srečali nikogar. Niti avtomobilov, niti vozil. Samo karavane kamel z domisljivimi glavami in z gonjači, do oči zaviti v težko, pisano blago.

Vse je kazalo, da mora biti pravega prometa tod zelo malo in da smo že v krajih, koder človeku ni dobro samemu hoditi...

Najzanimivejše, kar smo ta dan videli, je bil oddelk meharistov, arabskih jezdecov na kamelah, pod poveljstvom mladega francoskega poročnika. Ti meharisti so nekaka puščavka policija Francije, odlična vojaška enota, za katero Francoze zavidajo vse kolonialne države.

Meharisti so taborili na ravnini ob cesti in se ravno pripravljali, da krenejo na pot, kamor jih je klicala zapoved. Stali so v pohodnem redu, vsak ob svojem velbludu, poročnik jih je pregledoval.

Bila je lepa slika. Velike, rejene živali, med njimi več čisto belih kamel, visoki vojaki v pisani puščavski noši, bojeviti, zažgoreli obrazi — skratka, vojaki pripravljeni za vsako junaštvo in za vsako dogodivščino, kakršne so mogoče samo v divji, neznani Afriki.